

15 350

Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen

NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET

7 januari 1981

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is, vooruitlopende op de verdere vaststelling en invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, de geldende wetgeving aan te vullen met de mogelijkheid dat de rechter ter bescherming van vermogensrechtelijke belangen van een meerderjarige over een of meer van diens goederen een bewind instelt;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Aan Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt een titel toegevoegd, luidende:

TITEL 19

Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen

Artikel 431

1. Indien een meerderjarige als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen zelf behoorlijk waar te nemen, kan de kantonrechter een bewind instellen over één of meer van de goederen, die hem als rechthebbende toebehoren of zullen toebehoren. Onder aan de meerderjarige toebehorende goederen zijn in deze titel begrepen goederen die behoren tot een huwelijksgemeenschap waarin hij gehuwd is, en die niet uitsluitend onder het bestuur van zijn echtgenoot staan.

2. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in de in het vorige lid bedoelde toestand zal verkeren, kan het bewind reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld.

Artikel 432

1. Instelling van het bewind kan worden verzocht door de rechthebbende, zijn echtgenoot of andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en die in de zijlijn tot de vierde graad ingesloten, zijn voogd of zijn curator; zij kan ook worden gevorderd door het openbaar ministerie.

2. De rechter voor wie een verzoek of vordering tot ondercuratelestelling aanhangig is, kan bij afwijzing daarvan ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.

3. Een verzoek of vordering tot instelling van een bewind ten behoeve van een rechthebbende die onder curatele is gesteld, wordt aanhangig gemaakt bij de rechter die bevoegd is over opheffing van de curatele te beslissen. Deze rechter kan, bij opheffing van een curatele, ook ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.

4. In geval van een bestuursopdracht, of een verzoek daartoe, als bedoeld in artikel 90 van dit boek, zijn het tweede en het derde lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 433

1. Tenzij bij de onderbewindstelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een aan het bewind onderworpen goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die een onder bewind staand goed oplevert.

2. De kantonrechter kan, hetzij op verzoek van een persoon als bedoeld in artikel 432, eerste lid, of van een bewindvoerder, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij ambtshalve, het ingestelde bewind tot een of meer andere goederen van de rechthebbende uitbreiden of een of meer goederen uit het bewind ontslaan.

Artikel 434

1. In beschikkingen als bedoeld in de artikelen 432 en 433, tweede lid, van dit boek bepaalt de rechter ambtshalve welke goederen onder bewind worden gesteld, onderscheidenlijk uit het bewind worden ontslagen.

2. Onderbewindstelling van een goed en het ontslag van een goed uit het bewind treden in werking daags nadat de griffier van de beschikking mededeling aan de rechthebbende heeft gedaan, tenzij de beschikking een later tijdstip van ingang vermeldt. In het geval, bedoeld in artikel 431, tweede lid, treedt de onderbewindstelling in werking op het tijdstip waarop de rechthebbende meerderjarig wordt.

Artikel 435

1. De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een bewindvoerder. In alle andere gevallen geschiedt de benoeming door de kantonrechter. De rechter vergewist zich zoveel mogelijk van de bereidheid van de door hem te benoemen persoon.

2. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd.

3. Indien de rechthebbende is gehuwd of een andere levensgezel heeft, wordt bij voorkeur de echtgenoot of andere levensgezel tot bewindvoerder benoemd. Is de vorige zin niet van toepassing, dan wordt bij voorkeur een zijner ouders of kinderen tot bewindvoerder benoemd.

4. Handelingsonbekwamen, zij van wie één of meer goederen onder een bewind als bedoeld in deze titel zijn gesteld en zij die in staat van faillissement verkeren, kunnen niet bewindvoerder worden.

5. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot bewindvoerder worden benoemd.

6. De benoemde wordt bewindvoerder daags nadat de griffier hem van zijn benoeming mededeling heeft gedaan, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.

Artikel 436

1. De bewindvoerder is verplicht zo spoedig mogelijk een beschrijving van de aan het bewind onderworpen goederen op te maken en een afschrift daarvan in te leveren ter griffie van het ingevolge artikel 896 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde kantongerecht.

2. De artikelen 363 en 364 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Indien tot het bewind registergoederen behoren, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk het bewind en zijn benoeming in de openbare registers te doen inschrijven. Is een onderneming of een aandeel in een vennootschap onder firma onder bewind gesteld, dan is de bewindvoerder verplicht het bewind en zijn benoeming in het handelsregister te doen inschrijven.

4. Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een krachtens artikel 12 van de Wet toezicht kredietwezen geregistreerde kredietinstelling, bij de Rijkspostspaarbank of bij de Postchèque- en Girodienst, en uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt, zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.

5. De kantonrechter kan te allen tijde de bewindvoerder ten verhoore doen oproepen. Deze is verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.

Artikel 437

1. De rechter kan twee of meer bewindvoerders benoemen, indien hij dit in het belang van een goed bewind nodig acht.

2. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan kan, tenzij de rechter anders bepaalt, ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren, alleen verrichten.

3. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van het loon vaststellen.

Artikel 438

1. Tijdens het bewind komt het beheer over de onder bewind staande goederen niet toe aan de rechthebbende maar aan de bewindvoerder.

2. Tijdens het bewind kan de rechthebbende slechts met medewerking van de bewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder het bewind staande goederen beschikken.

Artikel 439

1. Indien een rechtshandeling ongeldig is, omdat zij ondanks het bewind werd verricht door of gericht tot de rechthebbende, kan deze ongeldigheid aan de wederpartij slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

2. Indien een goed is vervreemd of bezwaard door iemand die daartoe ingevolge het bewind niet bevoegd was, kan deze onbevoegdheid aan een verkrijger van het goed of een beperkt recht daarop slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

Artikel 440

1. Gedurende het bewind kunnen schulden die voortspruiten uit een handeling, tijdens het bewind met of jegens de rechthebbende verricht door een schuldeiser die het bewind kende of had behoren te kennen, niet op de onder het bewind staande goederen worden verhaald.

2. Indien de onderbewindstelling alle goederen betreft die daarvoor krachtens artikel 431, eerste lid, in aanmerking komen, is het vorige lid van overeenkomstige toepassing ten aanzien van niet onder het bewind staande goederen waarop verhaal mogelijk zou zijn.

Artikel 441

1. Tijdens het bewind vertegenwoordigt de bewindvoerder bij de vervulling van zijn taak de rechthebbende in en buiten rechte. De bewindvoerder

draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder het bewind staat en niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.

2. Hij behoeft echter toestemming van de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter voor de volgende handelingen:

- a. beschikken en aangaan van overeenkomsten tot beschikking over een onder het bewind staand goed, tenzij de handeling als een gewone beheersdaad kan worden beschouwd of krachtens rechterlijk bevel geschiedt;
- b. een making of gift waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden, aannemen;
- c. geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijke medeschuldenaar verbinden;
- d. overeenkomen dat een boedel, waartoe de rechthebbende gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten;
- e. het aangaan, buiten het geval van artikel 19 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van een dading, tenzij het voorwerp van het geschil een waarde van f 1500,— niet te boven gaat;
- f. andere bij de instelling van het bewind aangewezen handelingen.

3. De kantonrechter kan ook aan de bewindvoerder een doorlopende machtiging met zodanige voorwaarden als hij geraden acht, verlenen om handelingen als in het vorige lid bedoeld te verrichten en een verleende machtiging te allen tijde wijzigen of intrekken.

4. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd de verdeling te vorderen van goederen, waarvan een onverdeeld aandeel tot zijn bewind behoort. Tot een verdeling, ook al geschiedt zij krachtens rechterlijk bevel, behoeft de bewindvoerder toestemming of machtiging overeenkomstig het tweede lid; alsdan wordt de rechthebbende aangemerkt als een persoon bedoeld in artikel 1115. De kantonrechter kan, in stede van machtiging te verlenen, met overeenkomstige toepassing van artikel 1117 een onzijdig persoon benoemen, die in plaats van de bewindvoerder de rechthebbende bij de verdeling vertegenwoordigt.

5. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd een aan de rechthebbende opgekomen erfenis te aanvaarden. Tenzij de aanvaarding geschiedt met toestemming van de rechthebbende, kan de bewindvoerder niet anders aanvaarden dan onder het voorrecht van boedelbeschrijving.

Artikel 442

1. Regels die de bevoegdheid van een bewindvoerder betreffen en feiten die voor een oordeel omtrent zijn bevoegdheid van belang zijn, kunnen niet aan de wederpartij worden tegengeworpen, indien deze daarmee niet bekend was of had behoren te zijn.

2. De rechthebbende is aansprakelijk voor alle schulden die voortspruiten uit daden die door de bewindvoerder ter vervulling van zijn taak zijn verricht. Wanneer hij onder bewind staande goederen aanwijst die voor de schuld voldoende verhaal bieden, is hij niet verplicht de schuld ten laste van zijn overige vermogen te voldoen.

Artikel 443

De bewindvoerder kan alvorens in rechte op te treden zich te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, door de kantonrechter.

Artikel 444

Een bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder te kort schiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

Artikel 445

1. De bewindvoerder legt, tenzij andere tijdstippen zijn bepaald, jaarlijks en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording af aan de recht-

hebbende, alsmede aan het einde van zijn taak aan zijn opvolger. De rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter.

2. Indien de rechthebbende niet in staat is de rekening op te nemen, of het onzeker is wie de rechthebbende is, wordt de rekening en verantwoording afgelegd aan de kantonrechter. Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.

3. De kantonrechter kan de bewindvoerder – hetzij op diens verzoek, hetzij ambtshalve – vrijstellen van de verplichting om de periodieke rekening en verantwoording te zijnen overstaan af te leggen; hij kan ook bepalen dat deze wijze van aflegging der rekening en verantwoording slechts om een door hem te bepalen aantal jaren zal geschieden.

4. Voor het overige vindt het aangaande de voorgedijrekening in de afdeling 12 en 13 van titel 15 van dit boek bepaalde overeenkomstige toepassing.

Artikel 446

1. Voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, wordt bij het afleggen van de periodieke rekening en verantwoording hetgeen de goederen netto aan vruchten hebben opgebracht, onder aftrek van de verschuldigde beloning, aan de rechthebbende uitgekeerd. Op verzoek van de rechthebbende kan de kantonrechter andere tijdstippen voor de uitkering vaststellen.

2. Bij zijn eindrekening en verantwoording draagt de bewindvoerder alle goederen af aan hem die na hem tot het beheer der goederen bevoegd is. De bewindvoerder is bevoegd de afdracht op te schorten tot de voldoening van een hem toekomend saldo.

3. Wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd, dan blijven, tenzij de kantonrechter anders bepaalt, de netto-opbrengst of de af te dragen goederen onder het bewind van de bewindvoerder, totdat de rechthebbende tot de ontvangst in staat is of de onzekerheid, wie rechthebbende is, is opgeheven.

Artikel 447

1. Tenzij de beloning bij de instelling van het bewind anders is geregeld, komt de bewindvoerder of, wanneer er meer bewindvoerders zijn, hun tezamen vijf ten honderd der netto-opbrengst van de onder bewind staande goederen toe. Op grond van bijzondere omstandigheden kan de kantonrechter, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de bewindvoerder of van de rechthebbende, voor bepaalde of onbepaalde tijd de beloning anders regelen dan bij de instelling of door de wet is aangegeven.

2. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan wordt het loon dat hun gezamenlijk toekomt, tussen hen verdeeld in evenredigheid met de betekenis van de door ieder van hen verrichte werkzaamheden.

Artikel 448

1. De taak van de bewindvoerder eindigt:

- a. bij het einde van het bewind;
- b. door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
- c. door zijn dood, faillietverklaring of ondercuratelestelling;
- d. door de instelling van een bewind als bedoeld in deze titel over één of meer van zijn goederen;
- e. door ontslag dat hem door de kantonrechter met ingang van een door deze bepaalde dag wordt verleend.

2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om bewindvoerder te kunnen worden, zulks op verzoek van een medebewindvoerder of de rechthebbende, op vordering van het openbaar ministerie of ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het bewind treffen en de bewindvoerder schorsen.

3. Een gewezen bewindvoerder blijft verplicht al datgene te doen, wat niet zonder nadeel voor de rechthebbende kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer van de goederen bevoegd is, dit heeft aanvaard. In

de gevallen genoemd in het eerste lid onder c, rust deze verplichting op zijn erfgenamen, onderscheidenlijk de curator, indien zij van het bewind kennisdragen; in het geval genoemd in het eerste lid onder d, geldt dit voor de bewindvoerder, belast met het daar bedoelde bewind.

4. Artikel 384 van dit boek is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 449

1. Het bewind eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de rechthebbende.

2. De kantonrechter kan, indien de oorzaken die tot de onderbewindstelling aanleiding hebben gegeven, niet meer bestaan, het bewind opheffen op verzoek van de rechthebbende of op vordering van het openbaar ministerie; de beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.

Artikel II

Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt voorts als volgt gewijzigd:

A. In artikel 345, derde lid, wordt «f 200» vervangen door: f 1500.

B. Aan artikel 389 wordt een derde lid toegevoegd, luidende:

3. De curatele eindigt voorts, wanneer bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak ten behoeve van de betrokken persoon in een bewind als bedoeld in titel 19 van dit boek is voorzien.

Artikel IIA

Het Burgerlijk Wetboek wordt voorts als volgt gewijzigd:

In artikel 953 wordt tussen het eerste en het tweede lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

Ook kan degene die een voor de verzorging of verpleging van bejaarden of geestelijk gestoorde bestemde instelling exploiteert of die daarvan de leiding heeft of daarin werkzaam is, geen voordeel trekken uit de uiterste wilsbeschikkingen, welke zodanig persoon gedurende een verblijf in die instelling te zijnen behoeve mocht hebben gemaakt.

Artikel III

In het derde boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt tussen de zesde titel A en de zevende titel een nieuwe titel ingevoegd, luidende:

ZESDE TITEL B

Van rechtspleging in zaken van onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen

Artikel 894

Tot instelling en opheffing van een bewind over een of meer goederen als bedoeld in artikel 431 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is bevoegd de kantonrechter van de woonplaats van de rechthebbende op die goederen. Ontbreekt een woonplaats in Nederland, dan is artikel 429c van toepassing.

Het verzoekschrift tot instelling of opheffing vermeldt, onverminderd het in artikel 429d bepaalde, de naam en voornamen van de rechthebbende, zijn woonplaats en zijn verblijfplaats, benevens de naam en voornamen en de woonplaats van zijn echtgenoot of andere levensgezel en kinderen of, bij gebreke van echtgenoot of andere levensgezel en meerderjarige kinderen, van zijn ouders, broers en zusters. Strekt het tot opheffing van het bewind, dan vermeldt het tevens de naam en woonplaats van de bewindvoerder.

Het verzoekschrift tot instelling van het bewind kan inhouden een verzoek tot benoeming van bepaalde personen als bewindvoerder.

Artikel 895

De kantonrechter gelast de oproeping in ieder geval van de rechthebbende en zijn echtgenoot of andere levensgezel, ten einde hen te ondervragen. Verschijnen zij niet in persoon, dan kan de kantonrechter een oproeping tegen een nadere dag gelasten.

Indien de rechthebbende of de echtgenoot of andere levensgezel in Nederland verblijft doch buiten staat is zich naar de kantonrechter te begeven, zal de kantonrechter, vergezeld door de griffier, desgeraden oordelend, hem te zijner verblijfplaats ondervragen. Zou de kantonrechter zich te dien einde buiten zijn rechtsgebied moeten begeven, dan kan hij de kantonrechter van het werkelijk verblijf verzoeken, de ondervraging te verrichten. In dit geval wordt van het proces-verbaal der ondervraging het oorspronkelijke ingezonden.

Indien de kantonrechter een onderzoek door deskundigen beveelt, is artikel 887 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 896

Behoudens het in artikel 894, eerste lid, bepaalde is in zaken van onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen de bevoegde kantonrechter degene in wiens rechtsgebied de eerstbenoemde bewindvoerder woonplaats heeft. Worden tezelfdertijd meer bewindvoerders benoemd die niet in hetzelfde rechtsgebied woonplaats hebben, dan wordt de bevoegde kantonrechter aangewezen door de rechter die de bewindvoerders benoemt. Heeft geen der bewindvoerders woonplaats in Nederland, dan is de kantonrechter te 's-Gravenhage bevoegd.

Indien persoonlijk contact bezwaarlijk is doordat de rechthebbende of een bewindvoerder geen woonplaats heeft binnen het rechtsgebied van de bevoegde kantonrechter, kan deze ambtshalve in zijn plaats een andere kantonrechter als bevoegde aanwijzen. De griffier zendt onverwijld een afschrift van de beschikking aan de aangewezen kantonrechter, aan de in artikel 894, eerste lid, bedoelde kantonrechter, aan de rechthebbende en aan ieder der bewindvoerders.

Artikel 897

Van beschikkingen houdende instelling of opheffing van het bewind of de eerste benoeming van een bewindvoerder zendt de griffier zo spoedig mogelijk een afschrift aan de ingevolge het vorige artikel bevoegde kantonrechter.

Van eindbeschikkingen waartegen hoger beroep onderscheidenlijk beroep in cassatie openstaat zendt de griffier onverwijld een afschrift aan de verzoekers of appellanten, aan de rechthebbende en aan ieder der bewindvoerders.

Artikel 898

Tegen beschikkingen als bedoeld in artikel 435, tweede lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 896, tweede lid, staat geen voorziening open.

Artikel 899

De bepalingen van deze titel betreffende verzoekers en verzoeken of verzoekschriften gelden insgelijks ten aanzien van het openbaar ministerie en diens vorderingen.

Artikel IV

In de Handelsregisterwet (Stb. 1976, 398) wordt na artikel 13 een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 13a

1. Is een onderneming of een aandeel in een vennootschap onder firma op grond van het bepaalde in titel 19 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek onder bewind gesteld, dan worden, wat elk der bewindvoerders betreft, opgegeven:

1° al hetgeen in artikel 5, eerste lid, onder 1°, 2°, 3° en 7° is voorgeschreven en de dag, waarop hij bewindvoerder is geworden;

2° rechterlijke beslissingen inzake zijn bevoegdheid, als bedoeld in de artikelen 437, tweede lid, en 441, tweede lid, onder f, en derde lid van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

2. Van de aanvang en het einde van het bewind wordt opgaaf gedaan.

Artikel V

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,